

Metodik för utveckling av energistrategier

Utbildningspaket för LowTEMP – ÖVERSIKT

Inledning

Introduktion till klimatmål

Energiförsörjning & lågtempererad fjärrvärme

Fjärrvärme i Östersjöområdet

Energistrategier och pilotprojekt

Metodik för utveckling av energistrategier

Pilotenergistrategier – mål och förutsättningar

Pilotenergistrategier – exempel

Pilotåtgärder

Beräkning av växthusgasutsläpp

Livscykelanalys

Ekonomiska aspekter

Beräkning av livscykelkostnader

Lönsamhet och finansieringsbehov

Värmeavtal och tariffer

Affärsmodeller och alternativ finansiering

Tekniska aspekter

Fjärrvärmenät

Kraftvärme

Storskalig solvärme

Spillvärme

Storskaliga värmepumpar

Power2Heat och Power2X

Islagring av solvärme och saltlager

Värmepumpar

Distributionssystem

Tappvarmvatten

Ventilationssystem

Inspiration

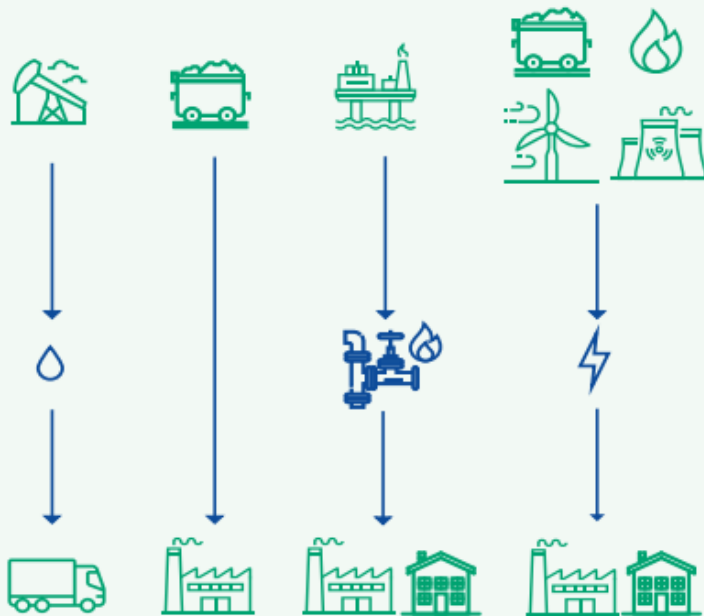
Goda exempel 1

Goda exempel 2

EUs strategi för integrering av energisystem

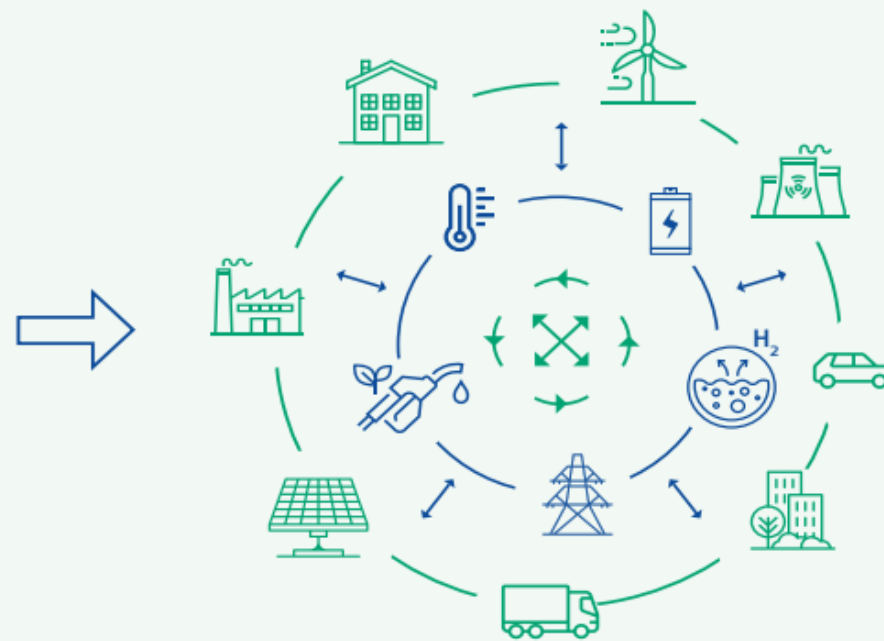
Traditionella energisystem:

Linjära enkelriktade flöden med mycket avfall

Framtidens integrerade energisystem i EU:

Energi flödar mellan användare och producenter. Minskad förbrukning av resurser.

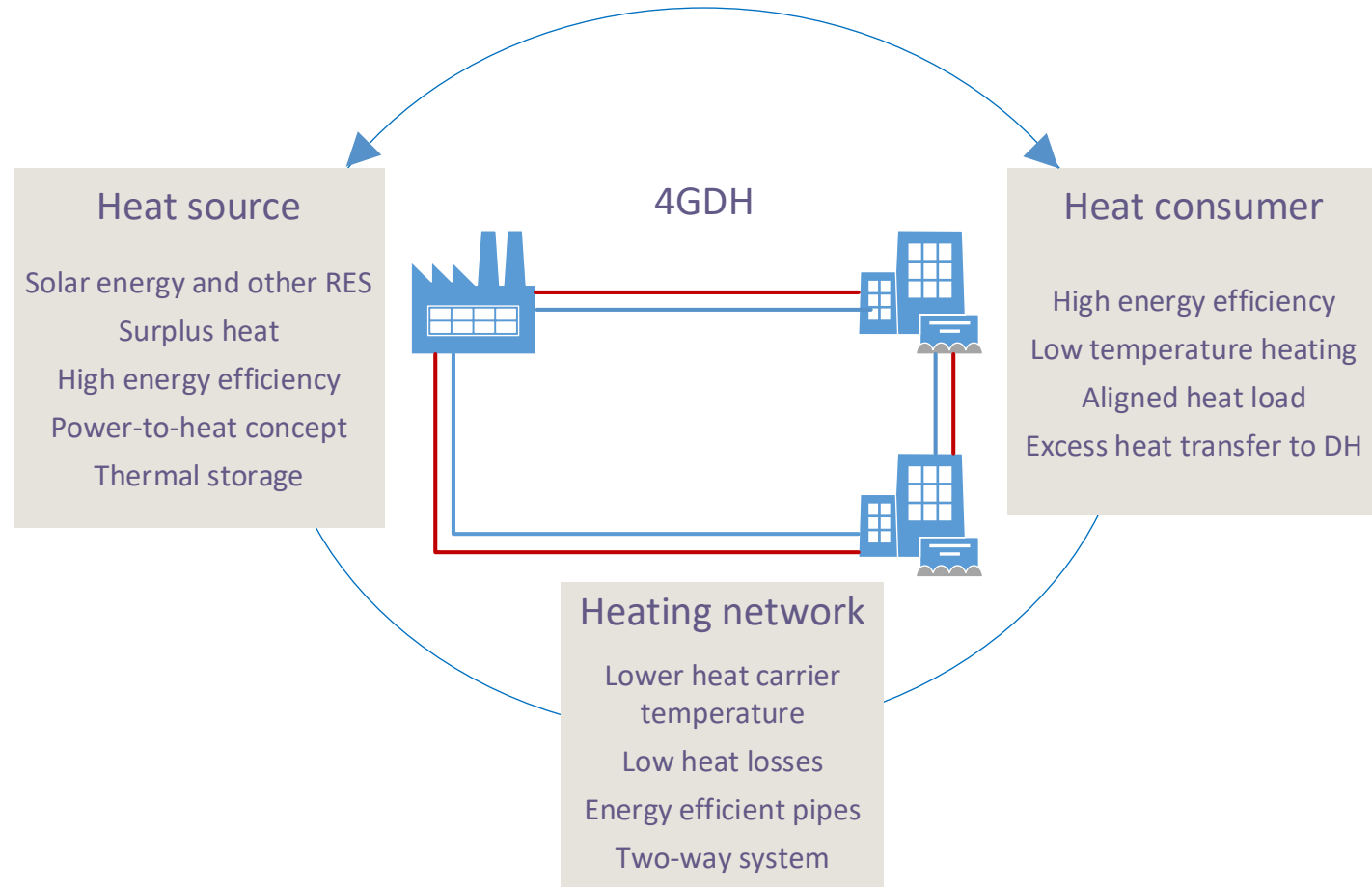
Figur 1: : Eus strategi för ökad integrering av energisystemet. Källa: Factsheet: EU Energy System Integration Strategy 08 July 2020.

Available online:

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_1295 [1]

Varför behövs en energistrategi?

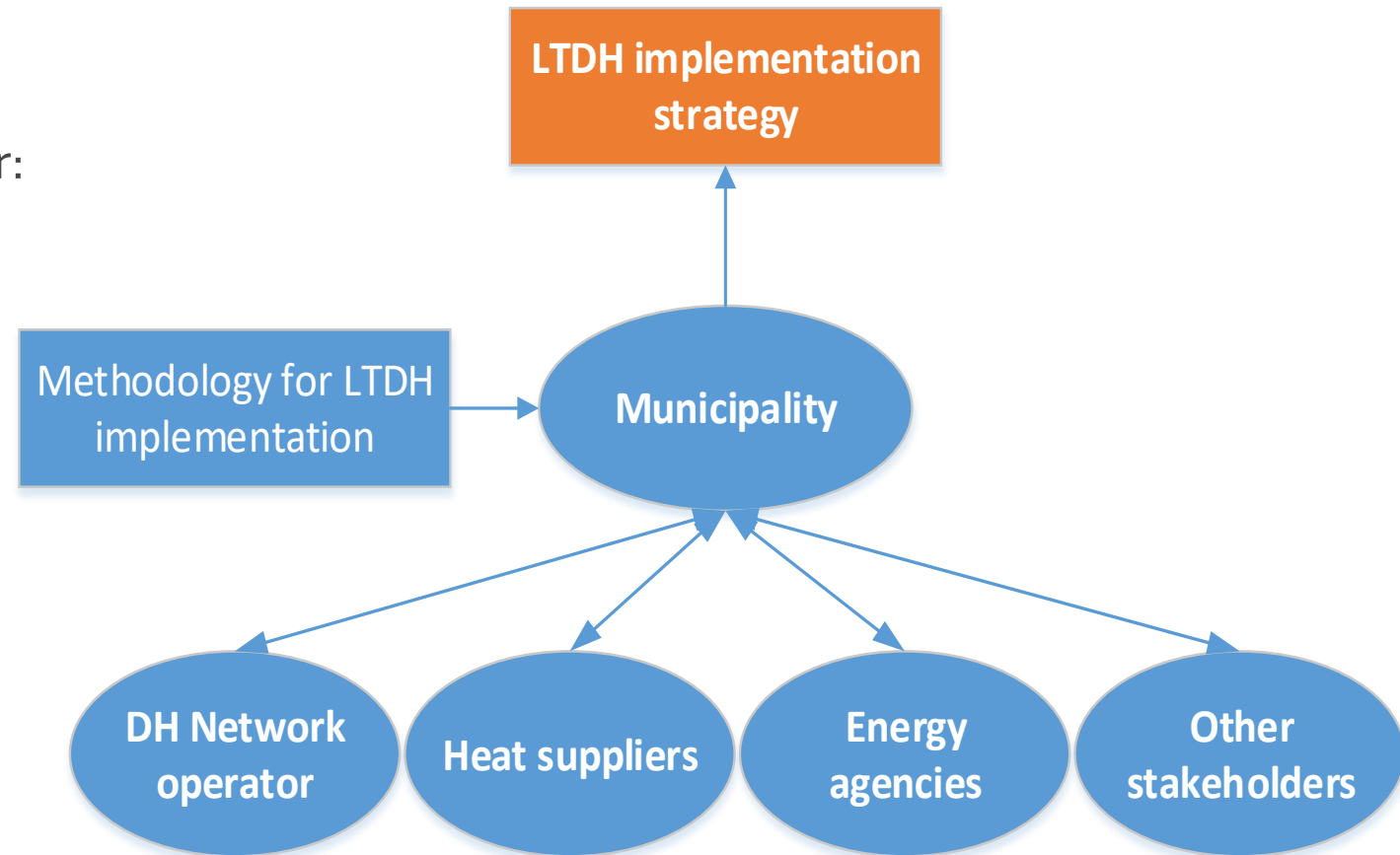
- Sänkning av temperaturen i ett befintligt fjärrvärmenät är en komplicerad process som innefattar värmeproduktionen, distributionen och kunderna.
- Långsiktig planering är nödvändig för att se till att alla de olika delarna i värmesystemet är anpassade för lägre framledningstemperaturer.
- Strategin hjälper till att definiera tidplan och besluta om prioriteringsplan för modernisering av byggnader och ombyggnation av infrastruktur.

Figur 2: Fjärde generationens fjärrvärme. Källa: RTU.

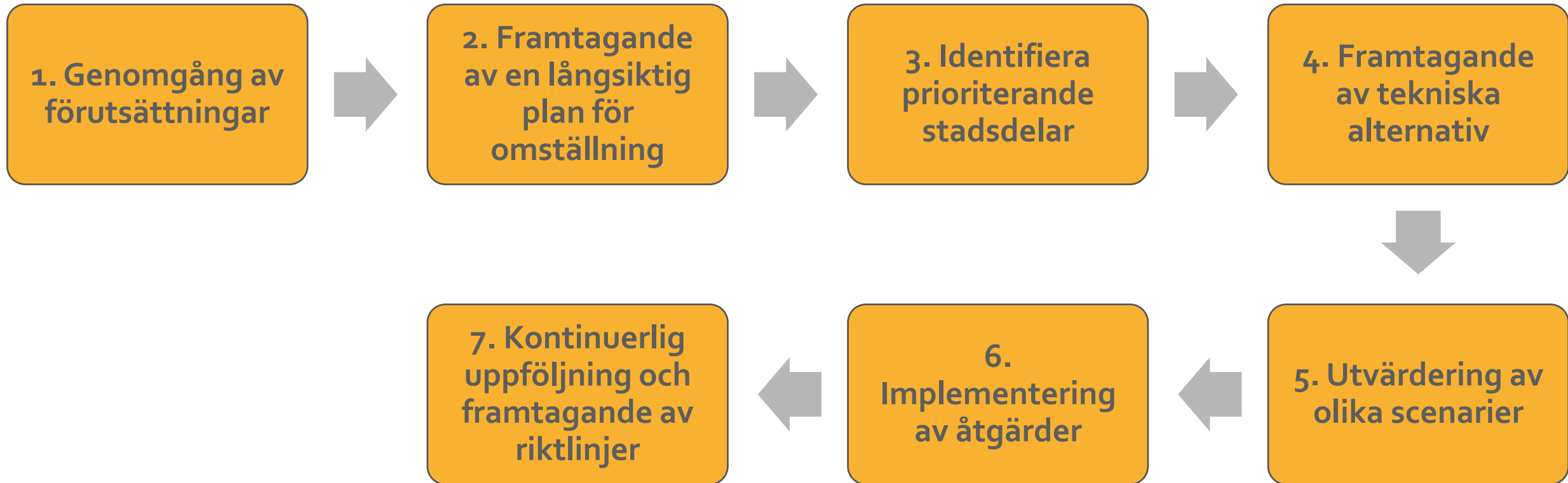
Huvudsakliga målgrupper

- Kommuner
- Nära samarbete med andra intressenter:
  - Nätoperatörer för fjärrvärme
  - Värmeleverantörer
  - Energibolag
  - Fastighetsägare
  - Andra intressenter

Figur 3: Målgrupper för implementering av lågtempererad fjärrvärme

Viktiga steg för utveckling av en energistrategi

Figur 4: Huvudstegen vid utveckling av en implementeringsstrategi för lågtempererad fjärrvärme. Källa: RTU

Genomgång av utgångsläget

Befintliga planer och dokument

- Miljöstrategier
- Översiktsplaner
- Investeringsplaner

Tekniska förutsättningar

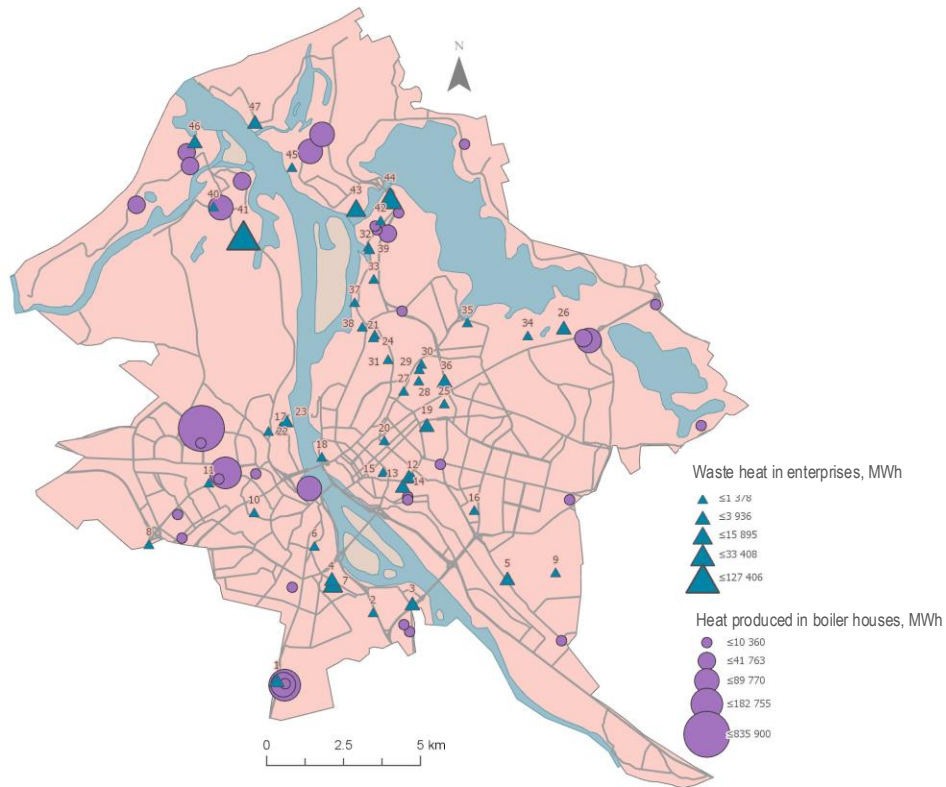
- Lokalisering av och prestanda på kraftvärmeverk
- Befintliga fjärrvärmecentraler
- Genomgång av ledningsnät för fjärrvärme

Urbana förutsättningar

- Bebyggelsens sammansättning och värmebehov
- Lokalisering av potentiella exploateringsområden och/eller rivningsobjekt

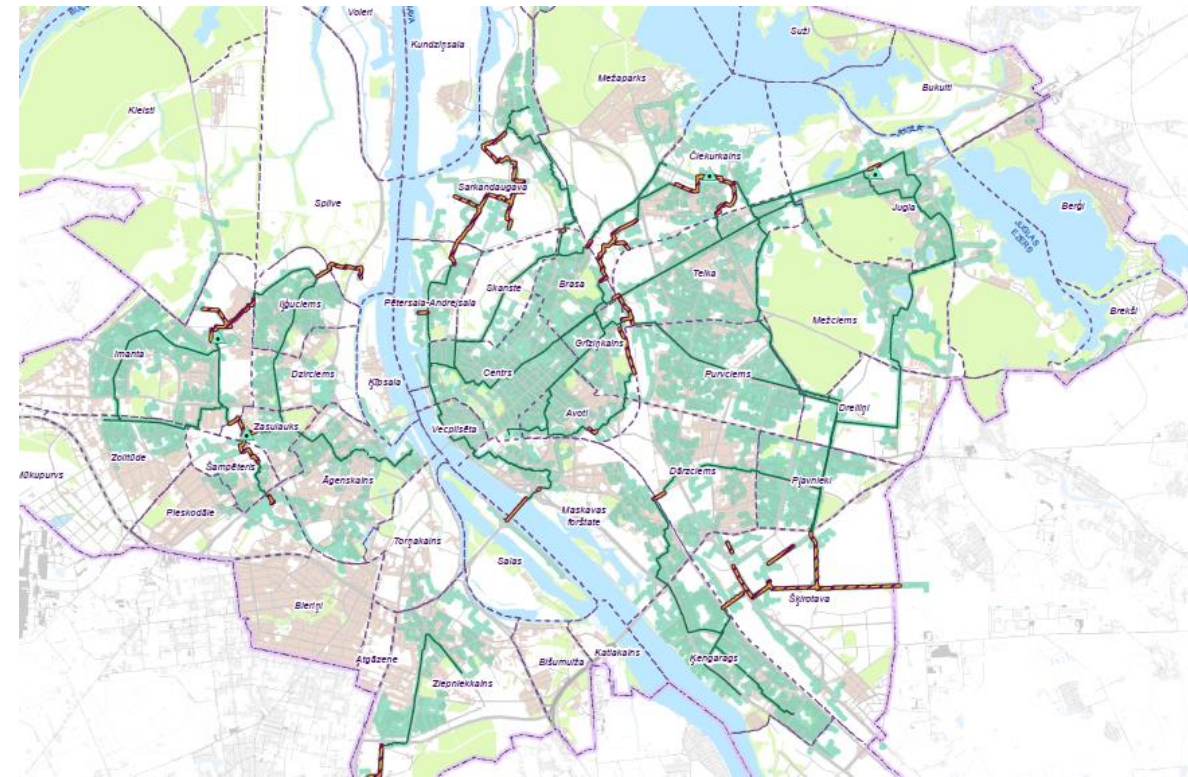
Technical preconditions – Tekniska förutsättningar

Värmeverk, kraftvärmeverk och stora industrianläggningar

Figur 5: Kartläggning av spillvärme i Riga. Källa: Projekt rapport "Development of heat supply and cooling systems in Latvia" report. Tillgänglig online: https://videszinatne.rtu.lv/wp-content/uploads/2021/02/DHCS_lv_1_nodvums_g_c.pdf [2]

Fjärrvärmenät

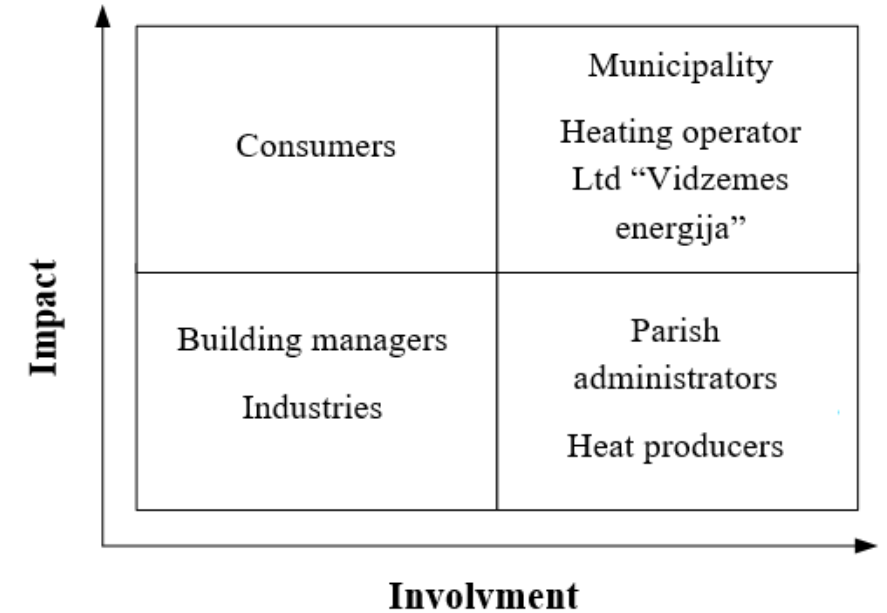

Figur 6: Fjärrvärmenät i Riga. Källa: Ltd. "Rigas siltums" https://www.rs.lv/sites/default/files/page_file/rs_gada_parskats_2016_o.pdf [3]

Intressentanalys

- De huvudsakliga intressenterna har makt att fatta beslut som har inflytande på inriktningen och hastigheten för de lokala, gröna omställningen:
  - Energileverantörer
  - Fastighetsbolag
  - Privata fastighetsägare, byggherrar, investerare etc...
  - Offentliga myndigheter och kommunala bolag (reningsverk, avfallsbolag etc)

Figur 7. Exempel på en intressentanalys. Källa: RTU.

Institutionella och organisatoriska ramverk

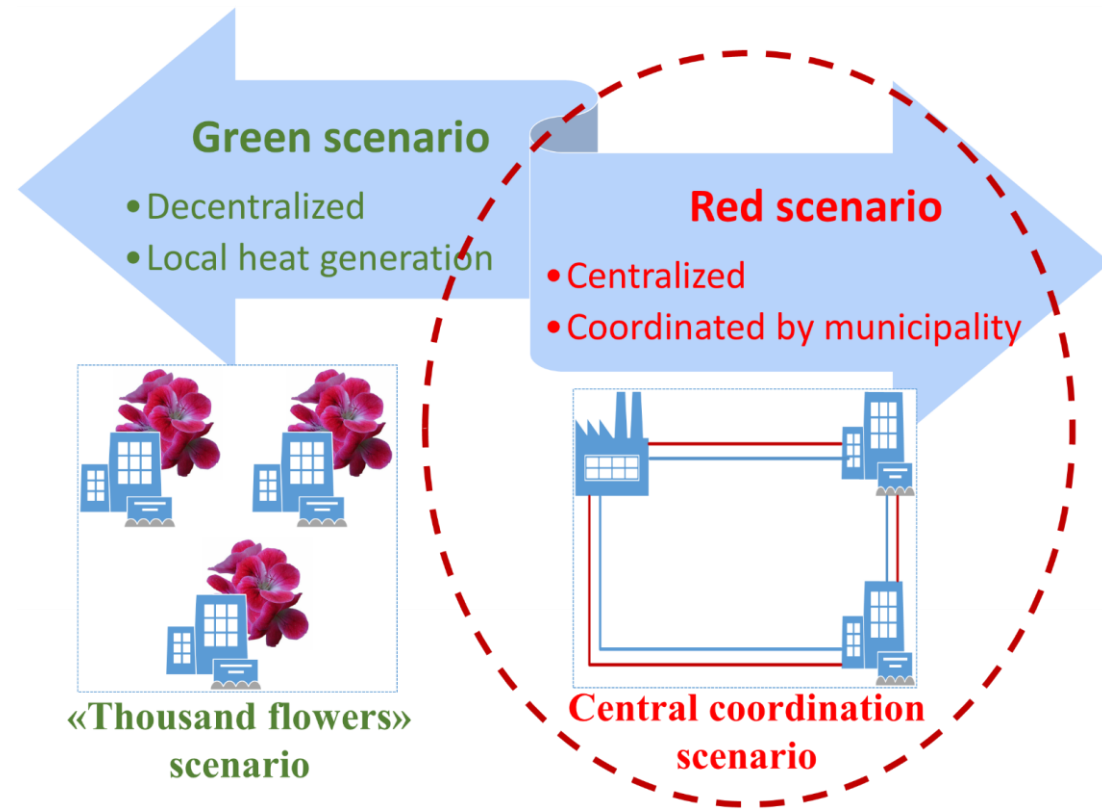
Ramverk och kontext för fjärrvärmebolag skiljer sig åt i olika länder:

- Privatägda fjärrvärmebolag
- Kommunala bolag
- Fjärrvärmesystem ägda av andra offentliga aktörer
- Icke vinstdrivande organisationer

Strategiskt vägval för uppvärmning

Två huvudsakliga alternativ för uppvärmning

- **Värmeförsörjning** genom individuella värmelösningar (så kallat *“Thousand flowers”* scenario)
- **Värmeförsörjning med fjärrvärme**
- Huvudaspekten att analysera: **Värmebehovet i ett visst område**

Figur 8: Strategisk vägval för värmeförsörjning . Barton J., Davies L., Dooley B., Foxon T.J et.al, 2018. Transition pathways for a UK low-carbon electricity system: Comparing scenarios and technology implications, Renewable and Sustainable Energy Reviews, 82 (3); 2779-2790

Strategiskt vägval för uppvärmning

Värmebehov i stadens byggnader styr möjligheterna att sänka temperaturen i fjärrvärmem

LowTEMP2.0

Befintliga byggnader

Nättemperatur
Optimeringsprogram

Styrning och justering i
undercentralen

Temperaturen kan
sänkas till bestämd grad

Blandad bebyggelse

Uppsjö av energilösningar
vanligt

Styrning och justering i
undercentralen

Temperaturen kan
sänkas till bestämd grad

Nybyggda och renoverade byggnader

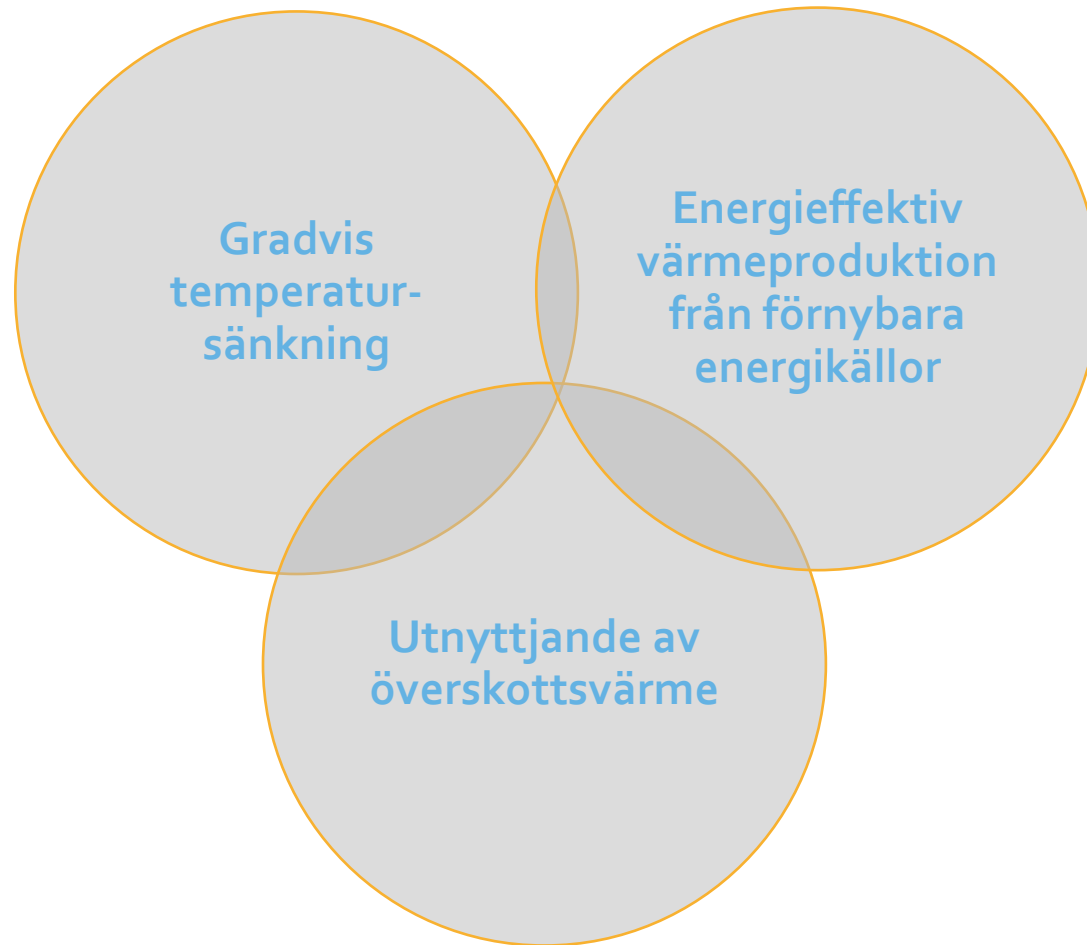
Lågt värmebehov

Lågtempererat
distributionssystem

Lägre framlednings-
temperatur är möjlig

Exempel på åtgärder i Gulbene

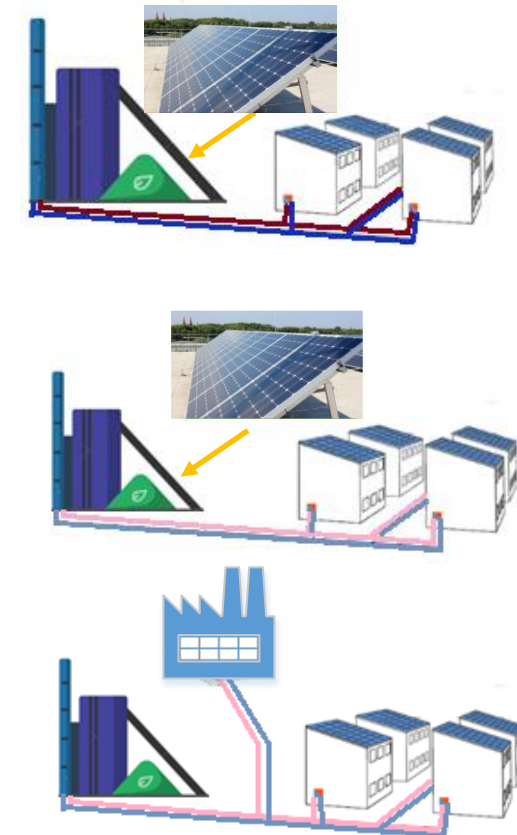
Initial identifiering av lämpligt område

Huvudkriterier vid prioritering

- Potential att energieffektivisera
- Potential att använda förnybar energi
- Hur tätt kundernas byggnader står, så kallad linjetäthet, hur stort är värmebehovet och när sker användningen? Vilken är potentialen att öka linjetätheten genom att koppla på nya värmekunder?
- Identifiera industrier vars överskottsvärme kan integreras i fjärrvärmenätet
- Man bör prioritera byggnader, fjärrvärmenät och värmesystem som är i behov av renovering och modernisering, för att underlätta introduktion av lågtempererad fjärrvärme

Tre exempel på tekniska alternativ

Scenario	Teknisk lösning
1	<ul style="list-style-type: none"> Fjärrvärmeanläggning med fliseldning Två pannor á 1.5 och 3.5 MW pannor installeras Arbetstemperatur i nätet <u>90/70°C</u> Solcellspaneler Ett något ökad värmebehov förutspås pga att nya konsumenter förväntas ansluta
2	<ul style="list-style-type: none"> Fjärrvärmeanläggning med fliseldning Två pannor á 1.5 och 3.5 MW pannor installeras Lägre arbetstemperatur i nätet <u>70/45°C</u> Solcellspaneler Ett något ökad värmebehov förutspås pga att nya konsumenter förväntas ansluta
3	<ul style="list-style-type: none"> Baslast täcks av överskottsvärme från industri (1 MW) Övrig värme levereras flispanna (3.5 MW) Lägre arbetstemperaturer i nätet <u>70/45°C</u> Ett något ökad värmebehov förutspås pga att nya konsumenter förväntas ansluta

Figur 9: Schematisk jämförelse av de tre scenarierna. Källa: RTU

Datainsamling

- Producerad värme [MWh per år]
- Bränsleanvändning [SI-enheter eller MWh]
- Bränslets lägsta värmealstrande värde [MWh/ SI-enhet bränsle (tex ton, m³ etc.)]
- Levererad värme till värme och varmvatten [MWh per år]
- Värmeförluster [MWh per år]
- Högsta framlednings- och returtemperatur [°C]
- Längden på värmeledningarna [m]
- Diametern på fjärrvärmerören i genomsnitt [mm]

Exempel på analys av olika scenario

	Befintlig situation	Scen. 1	Scen. 2	Scen. 3
Kapacitet på installerad panna [MW]	n/a	1.5+3.5	1.5+3	3.5
Volym på ackumuleringstank [m ³]	n/a	10	10	10
Kapacitet på rökgaskondensator [MW]	n/a	1.5	2.4	2.2
Längd på nya fjärrvärmenät [m]	n/a	681	681	681
Investeringar [k€ per år]	n/a	3516	3486	2675
Produktionskostnader [k€ per år]	750	613	584	631
Bränslekostnad [k€ per år]	181	520	464	318
Kostnad för inköpt värme [k€ per år]	526	n/a	n/a	211
Elkostnader [k€ per år]	43	81	97	81
Underhållskostnader för rökgaskondensator [k€ per år]	n/a	13	23	21
Personalkostnader [k€ per år]	14 4	17 3	17 3	14 4
Övriga kostnader och fördelning av vinst [k€ per år]	47 2	47 2	47 2	47 2
Totala underhållskostnader [k€ per år]	1366	1434	1403	1381
Specifik kostnad för såld värme [€ / MWh]	55.71	56.18	54.96	54.09

Exempel på SWOT-analys

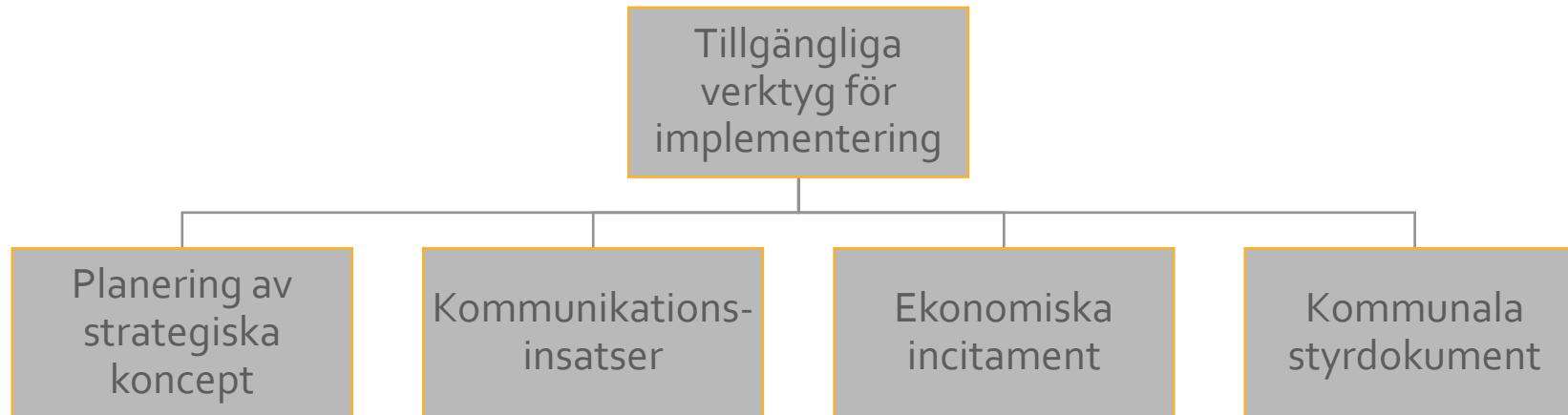
Alternativ 1

Styrkor	Svagheter
<ul style="list-style-type: none"> • Användning av lokal och förnybar värmekälla • Lägre kostnader för bränsle/energikällor • Lägre värmeförluster • Ökad verkningsgrad med rökgaskondensering	<ul style="list-style-type: none"> • Högre investeringskostnad för två bioeldade pannor • Justering av värmeenheten
Möjligheter	Hot
<ul style="list-style-type: none"> • EU och statligt stöd för alternativa energikällor • Stabilt pris för biomassa	<ul style="list-style-type: none"> • Ojämn kvalitet på biobränsle • Öintresse för produkten från kunder

Alternativ 2

Styrkor	Svagheter
<ul style="list-style-type: none"> • Lägre investeringskostnader för nät • Låga arbetskostnader • Hög verkningsgrad på panna	<ul style="list-style-type: none"> • Fossila bränslen • Höga bränslekostnader • Höga miljöskatter • Högre värmeförluster
Möjligheter	Hot
<ul style="list-style-type: none"> • Användning av befintlig infrastruktur för naturgas	<ul style="list-style-type: none"> • Instabila bränslekostnader • Ökade energi- och miljöskatter

Utvärdering av förutsättningar för genomförande

- För att utnyttja möjliga synergier, bör åtgärder i energistrategin definieras och implementeras i enlighet med andra planer, program och instrument
- Förtydliga ansvarsområden, prioriteringar, riktlinjer och konflikthantering
- Bör finnas flexibelt

Reflektioner och lärdomar

Indikatorer som kan mätas för att få tydlig överblick över resultaten:

- Energibehov för rumsuppvärmning och varmvatten [kWh]
- Specifika parametrar för energianvändning [kWh/ invånare; kWh/m² etc...]
  - Produktionsanläggningarnas effekt [kW/invånare]
  - Lagringskapacitet [kW]
  - Verkningsgrad på tekniska installationer
  - Antal och omfattning av åtgärder som gjorts för att modernisera byggnader
  - Typ och volym på den energi som använts [kWh per år]
  - Koldioxidutsläpp [ton per år]
  - Prisutvecklingen på värme [€/kWh]
  - Längden på värmenätet [km]
  - Framlednings- och returtemperaturen [°C]

Slutsatser

- Att ta fram en långsiktig strategi är avgörande för ett framgångsrikt införande av lågtempererad fjärrvärme
- Genomgång och analys av platsspecifika förutsättningar gör det möjligt att identifiera den lämpligaste vägvalet för en framtida omställning för ett specifikt fjärrvärmesystem
- Mycket detaljerade tekniska analyser är nödvändiga för att en specifik stadsdel eller område ska kunna jämföra olika alternativ kring energikälla, värmedistribution och energiförbrukning
- SWOT-analyser kan genomföras för att utvärdera vika styrkor, svagheter, möjligheter och hot det finns för varje analyserad alternativ lågtempererad fjärrvärme lösning
- Det är viktigt att följa genomförda pilotprojekt och kontinuerligt mäta de viktigaste indikatorerna (bränsle- och energianvändning, värmeförluster, verkningsgrad för värmeproduktionen etc.) för att kunna dra slutsatser inför framtida projekt.

Referenser

- [1] Factsheet: EU Energy System Integration Strategy 08 July 2020. Available online:
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/fs_20_1295
- [2] Report “Development of heat supply and cooling systems in Latvia” report. Available online:
https://videszinatne.rtu.lv/wp-content/uploads/2021/02/DHCS_lv_1_nodevums_g_c.pdf
- [3] Ltd. “Rigas siltums” https://www.rs.lv/sites/default/files/page_file/rs_gada_parskats_2016_o.pdf

Författare

Riga Technical University
Faculty of Electrical and Environmental Engineering
Institute of Energy Systems and Environment

Francesco Romagnoli
Dagnija Blumberga

Azenes iela 12/1-609
1048 Riga
Latvia

E-mail: francesco.romagnoli@rtu.lv
Tel: +371 67089943
www.rtu.lv

www.lowtemp.eu

Översättning och anpassning

Sustainable Business Hub

Nordenskiöldsgatan 24
211 59 Malmö
Sweden

E-mail: communication@sbhub.se

www.sbhub.se

www.lowtemp.eu